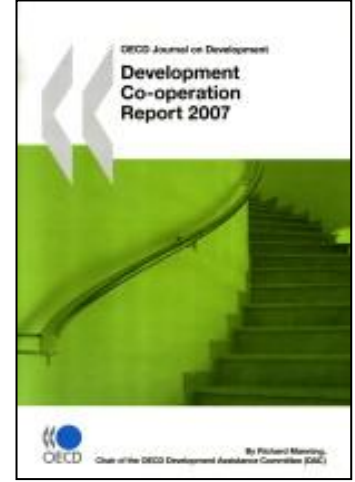

OECD Journal on Development
Development Co-operation - 2007 Report
Volume 9 Issue 1

Summary in English

OECD Kalkınma Dergisi
Kalkınma ve İşbirliği - 2007 Raporu
Cilt 9 Sayı 1

Türkçe Özet

- Kalkınma ve İşbirliği Raporu, uluslararası yardım alanındaki eğilimler ile ilgili yıllık gelişmeleri sunuyor.
- Yardım hedeflerini gerçekleştirme başarısı 12 kalemli bir skor kartı üzerinde ölçülüyor; bu yılın raporu, bu 12 başarı ölçütünün sadece 5'inde net ilerleme sağlandığını gösteriyor.
- Rapor ayrıca kalkınmada sonuç almak için yardımların en iyi nasıl yönetilebileceği konusundaki denk gözden geçirmelerinden çıkan 12 derse de yer veriyor.

Yıllık *Kalkınma ve İşbirliği Raporu* (DCR) kamuoyunu uluslararası yardım alanındaki son eğilimler hakkında bilgilendirmeyi amaçlıyor. Geçtiğimiz yıla ait en kapsamlı kalkınma ve işbirliği istatistiklerini veriyor; ayrıca bu verilerin ne anlama geldiğini biraz analiz etmeye de çalışıyor. İstatistik Eki ise gerek Kalkınma Yardım Komitesi (DAC) üyelerinden gerekse diğer yardım veren ülkelerden kesin ve güncel bilgiler veriyor.

Sonuç skor kartı: İlerlemenin 12 ölçütü

Bu raporda DAC Başkanı, Resmi Kalkınma Yardımının (ODA) 2003 yılı ortalarından bu yana evrimini değerlendirip kalkınma ve işbirliği sonuçlarını “skorlamak” için belirlenen 12 ölçütte sağlanan ilerlemeyi gözden geçiriyor. Bunlar altı alan halinde gruplandırılabilir: Yardım miktarı, yardım tahsisi, nazik durumlar, yardımların etkinliği, yardım alan ülkelerin çabaları ve sonuç alma. Sonuncu gösterge Milenyum Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesi doğrultusundaki ilerlemeyi ifade ediyor.

Yardım miktarı

Ölçüt 1: Yardım veren ülkelerin en az 75 milyar ABD doları tutarında net ödeme yapması (2002 fiyatları ve döviz kurları üzerinden).

GERÇEKLEŞTİ

2006 yılında yapılan ödemeler toplam 77.8 milyar ABD doları oldu (ancak Irak’a yapılan yardım hariç, miktar 70.7 milyar ABD doları).

Ölçüt 2: Yardım akışındaki artışın çoğunun, gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerine gerçek kaynak transferi olması. **GERÇEKLEŞMEDİ**

Yardımların taban kabul edilen 2002 yılındaki 57.5 milyar ABD dolarından 77.8 milyar ABD dolarına çıkmasını sağlayan artışın çoğu (hesaplarda 2002 ABD doları esas alınmıştır) borç yardımı olup, son zamanlarda birçok ülkede çok olumlu etkileri olmuştur. Yine de, borç yardımı gelecekte azaldığından, DAC üyelerinin taahhütlerinde söz konusu hedefleri gerçekleştirmemiz için programlanabilir yardımların artırılması zorunlu olacak (bkz. 1. ölçüt altındaki simülasyon tablosu).

Yardım tahsisi

Ölçüt 3: En az gelişmiş ülkelere (LDC) ve diğer düşük gelirli ülkelere (OLIC) giden ODA oranının önemli ölçüde artmış olması. **GERÇEKLEŞTİ**

En yoksul ülkelere giden ODA oranı 2002 yılında net ikili ODA yardımlarının %40’ını oluştururken, 2006 yılında bu oran %46’ya çıktı; toplam ODA için, artış %47’den %49’a oldu. Bu artış 2006 yılındaki iki istisnai faktörden kaynaklanıyordu: Irak’a giden ODA yardımlarında büyük bir artış olması ve Nijerya’nın ticari borçlarının büyük miktarlarda iptal edilmesi.

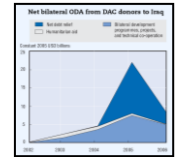
Bölgesel düzeyde Afrika’nın programlanabilir yardım payında belirgin bir artış var; ancak 2005 yılındaki G8 zirvesinde Afrika’ya ODA yardımlarının (2004 seviyelerine kıyasla) 2010 yılına dek ikiye katlanması şeklinde yapılan taahhüdün yerine getirilmesi için daha hâlâ yapılacak çok şey var.

Ölçüt 4: ODA yardımlarının daha büyük bir payının, görece olarak yoksul insanların büyük rakamlara ulaştığı ve performansı iyi olan ülkelere gitmesi.

[\[Şekil 1.1\] DAC üyelerinin 1990-2006 net ODA verileri ile DAC Sekreterliğinin 2007-2010 için net ODA simülasyonları](#)

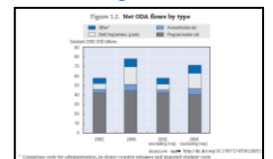
[\[Grafik 1.2.\] DAC üyesi yardım veren ülkelere Irak’a Net İkili ODA yardımları](#)

[\[Kutu 2\] Irak’a ilk beş yardım alan ülke arasında yer veren ana yardım veren ülkeler](#)

Country	Net ODA (billion USD)	Share (%)
USA	2.1	21
UK	1.8	18
France	1.5	15
Germany	1.2	12
Japan	1.0	10
Canada	0.8	8
Italy	0.7	7
Spain	0.6	6
Sweden	0.5	5
Denmark	0.4	4
Netherlands	0.3	3
Australia	0.2	2

[\[Şekil 2\] Net ODA yardımlarının tiplere göre dağılımı](#)

GERÇEKLEŞMEDİ

Yardım veren ülkeler performansın iyi olmasını ödüllendiriyor mu? Dünya Bankası'nın IDA Kaynak Tahsis Endeksi'nde (IRAI) üstteki iki yüzde yirmilik grupta yer alan – ve hepsi LDC veya OLIC olan – ülkelere giden net ikili ODA oranına göre bir yargıya varılacak olursa, reel olarak önemli bir artış olmasına karşın, bu sorunun yanıtı “hayır”. Bu gruba tahsis edilen oran 2002 yılında %19 iken, 2006 yılında %17'ye düştü.

Ölçüt 5: Acil ve insani yardımların, en azından toplam yardım içindeki oranı bakımından, düşüş eğilimi göstermesi. **GERÇEKLEŞMEDİ**

Acil ve insani yardım talebi azalacak sanılırken, uygulamada bunda biraz artış oldu – 2002 yılında toplam ODA içindeki oranı %5'ken, 2006 yılında %6'ya çıktı. Reel olarak, 2002 – 2006 yılları arasında mutlak rakamda %90 artış yaşandı.

Nazik (kırılgan) durumlar

Ölçüt 6: Etkin transferler mümkün olduğunda, performansı iyi olmayan ülkelerde iyi düşünülmüş müdahaleler gerçekleştirilmesi. **NET DEĞİL**

Gelecekte, aşırı yoksul ve en kötü sosyal ve çevre koşullarında olanların sürekli artan bir oranının “nazik durumlarda” yaşamaları olası. Saha düzeyinde biraz ilerleme belirtileri olmakla birlikte, yardım veren ülkelerin meydan okuyan durumlara müdahalesinde etkinliğin en üst seviyeye çıkarılması için, yardım veren ülkeler arasında eşgüdüm sağlama ve de ehil ve hesap verebilir yerel kurumların inşasına yardımcı olma konusunda ilerleme sağlanması başta olmak üzere, çok daha fazla şey yapmak gerekiyor.

Yardımların etkinliği

Ölçüt 7: Yardımların daha büyük bir oranının koşulsuz olması.

GERÇEKLEŞTİ

İlerleme sağlandı – ama bir noktaya kadar. Bazı DAC üyeleri ikili yardım programlarındaki koşulları tamamen ya da neredeyse tamamen kaldırdılar. DAC üyelerinden mali yardımların koşulsuz olarak kaydedilenlerinin oranı 2002 yılında %42.5 iken 2006 yılında %53.0'e çıktı. Ama mali yardımın büyük bir bölümü rapor edilmediğinden, tablo maskelenmiş oluyor. Dahası, koşulsuz yardımlardan finanse edilen ihalelerin büyük bir oranı hâlâ yardım veren ülke kuruluşlarına gidiyor.

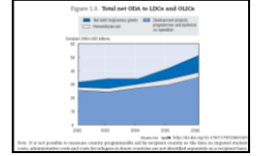
Ölçüt 8: Yardımların çok daha fazla bir bölümünün yerel önceliklere, programlara ve sistemlere, ve de yardım alan ülkelerin bütçelerindeki rakamlara uygun olarak yapılması. **NET DEĞİL**

Yardım veren ülkeler tarafından yardımların, yardım alan ülkenin politikalarına ve sistemlerine uygun olarak yapılmasında sağlanan ilerlemenin ölçütlerinden biri, devlete yapılan ve ulusal bütçede kaydedilen yardımların oranıdır. 2006 yılında yapılan bir araştırma, bu konudaki performansın gerek DAC üyeleri arasında – %24 ile %87 arasında – gerekse yardım alan ülkeler arasında – kabaca %32 ile %99 arasında – değiştiğini gösterdi.

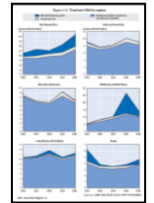
Ölçüt 9: Uyumlaştırma göstergelerinin 2002/2003 taban çizgisinden nicel bir sıçrama göstermesi. **NET DEĞİL**

Uyumlaştırma, yardım veren ülkelerin gerek yardım alan ülkeler gerekse kendileri için gereksiz maliyetleri en alt seviye indirmek için işbirliği yapmalarını ifade ediyor. Uyumlaştırmanın yararlı bir göstergesini bu ülkeler

[Sekil 3] LDC ve OLIC ülkelerine yapılan toplam net ODA yardımları

[Sekil 4] Toplam net ODA yardımlarının bölgelere göre dağılımı

tarafından ortaklaşa yapılan analitik çalışmaların oranı oluşturuyor. DAC üyeleri arasında, uyumlaştırılmış çalışmaların oranı %12 ile %80 arasında değişiyordu.

Ölçüt 10: Teknik işbirliği harcamalarının açıkça görülebilecek şekilde daha etkin ve daha etkili olması. (Daha eşgüdümlü destek, ülke sistemlerinin daha fazla kullanılması ve yerel ya da başka "güney becerilerinin" kullanımının artması dahil.) **NET DEĞİL**

Bu ölçütün değerlendirilmesinde yaşanan bir sorun – gerek yardım veren gerekse yardım alan ülkeler için – "teknik işbirliği" genel başlığı altında rapor edilen farklı yardım tiplerinin çeşitliliğidir. Şimdilik, bu cephede sağlanan ilerleme net değildir.

Yardım alan ülkelerin çabaları

Ölçüt 11: Yabancı yardımlara sağlıklı bir bağımlılıktan kaçınmak amacıyla, yardım alan ülkelerin hizmet sunumu ve milli gelirden yüzde birkaç puanlık artış gerçekleştirmesi. **GERÇEKLEŞTİ**

Yardımlar tek tek ülkelerin kalkınma çabalarının ancak (GSMG içindeki yüzde olarak) sağlık ve eğitim alanındaki kamu harcamalarının ve cari gelirlerin yanı sıra, tamamlayıcı bir bileşenidir. Bu ölçütü tam olarak değerlendirmek zor olmasına karşın, gelir artışında ilerleme kaydedildiği (2000 yılında %15 civarındayken 2004 yılında %18'e çıktığı) görülüyor; özellikle Sahra Altı Afrika'da bu artış 2001-2006 döneminde Resmi Kalkınma Yardımı (ODA) artışından daha fazla oldu.

Sonuç alma

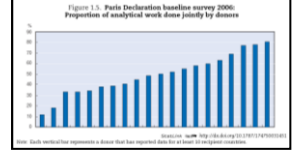
Ölçüt 12: Desteğin artmasının ve daha etkin hale gelmesinin, Sahra Altı Afrika ihmal edilmeksizin, ulaşılması daha zor olan Milenyum Kalkınma Hedeflerine (MDG) doğru daha fazla ilerleme sağlanmasına dönüşmeye başlaması. **BİR MİKTAR – AMA YETERSİZ - İLERLEME**

Birçok bakımdan, bu en önemli ölçüttür. Ancak, burada ilerlemenin değerlendirilmesi üç şeye bağlıdır:

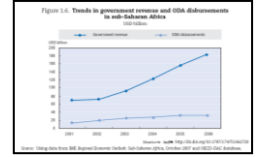
- **Yeterince güvenilir temel istatistik bilgileri.** Bu eksiklik hâlâ birçok gösterge için sorun oluşturuyor.
- **Zaman içerisinde sağlanan ilerleme hızının net olarak hissedilmesi.** Hedefler için taban kabul edilen yıl aslında 1990, ancak bunlar 2000 yılındaki Milenyum Zirvesinde bir paket haline getirildi. Dolayısıyla, çoğu durumda 25 yıllık bir dönemin ilk 15 yılındaki performansa bakmaktayız.
- **Yardımlar ile sonuçları arasında bir ölçüde makul bir bağlantı olması.** Sonuçlar büyük ölçüde yerel çabalardan kaynaklanıyor olabilir. Dolayısıyla, yardım müdahalesinin gözlemlenen değişimin *muhtemel nedenlerinden biri* olma olasılığına bakılması önem taşıyor.

Yoksulluk hedefine ulaşılması: Mevcut eğilimler devam ederse, gelir yoksulluğu hedefine 2015 yılından çok önce varılacaktır. Ancak, günde 1 ABD dolarından düşük gelirli kişilerin sayısının 1 milyarın altına düştüğü henüz kesin değildir.

[\[Sekil 5\] 2006 Paris Bildirgesi taban çizgisi araştırması: Yardım veren ülkeler tarafından ortaklaşa yapılan analitik çalışmaların oranı](#)

[\[Sekil 6\] Sahra Altı Afrika'da ODA ödemeleri ve devlet gelirlerindeki eğilimler \(milyar ABD doları, cari fiyatlar\)](#)

Öbür cepelerde ilerleme: Kalan öbür Hedefleri küresel düzeyde ya da birçok bölgede (özellikle Sahra Altı Afrika ve Pasifik bölgesinde) 2015 yılına dek gerçekleştirmemiz olası değil. Yine de, diğer alanlarda son zamanlarda hızlı bir ilerleme görülüyor:

- Sahra Altı Afrika'daki aşırı yoksul kişilerin sayısı sabitlendi ve yoksulluk oranı 2000 yılından bu yana yaklaşık %6 düştü.
- İlköğretimde okullaşma oranı 1991 yılında %80 iken 2005 yılında %88'e çıkarken, gelişmekte olan ülkelerde sağlanan ilerlemenin çoğu 1999 yılından sonra gerçekleşti.
- Küresel olarak, kızamık sonucu ölümler 2000 yılında 757,000 iken 2006 yılında 242,000'ye düşerek, %68 azaldı. Afrika'daki düşüş aynı dönemde yaklaşık %91 oldu.
- "Geçiş ülkelerinde" (güneydoğu Avrupa ve BDT) 2000 yılından bu yana yoksulluk verilerinde görülen düşüşler en azından bunların birçoğunda 1990'larda yaşanan yükselişler kadar hızlı oldu.

Bu ilerleme uluslararası yardımların başarı hanesine yazılabilir mi?

Besbelli ki uluslararası yardımlar buna katkıda bulunan tek etmen olmaktan uzak. Ama birçok yoksul ülkede sağlık ve temel eğitime yönelik Resmi Kalkınma Yardımlarındaki artışın bu alanlarda alınan sonuçlara katkıda bulunduğu kesin. Sonunda yoksulluk önemli oranda azalıyor. Görüldüğü kadarıyla, yoksulluktaki bu azalma, herhalde politikalarda yapılan yardım destekli reformlar, yönetim ve yatırım alanında yapılan iyileştirmelerin – birçok yıl boyunca devam eden – çok sayıdaki etkileri olmaksızın mümkün olamazdı.

Çıkış yolu: Ticaret için yardım

Günümüzün global dünyasında, ticaretin ekonomik büyümenin güçlü bir motoru olduğu ve bunun da yoksulluğu azaltmakta başlıca rolü oynadığı nerdeyse kesin olarak kanıtlanmıştır. Ama buna rağmen gelişmekte olan ülkelerin çoğu ticari fırsatlardan yararlanmak için temel kapasiteden yoksundur. Yardım eden ülkelerin çoğunun Etkin Yardım Paris Bildirgesi ilkelerine uygun olarak ticaret için halen "daha fazla" ve "daha iyi" yardım edebilme konusuna özellikle odaklanmış kurumsal havale ve erteleme mekanizmaları, salt buna ayrılmış kurumları, profesyonel ekipleri ve pratik işlevsel kılavuzları vardır.

Deneyimlerden Öğrenmek: Kalkınma Yardım Komitesi (DAC) Denk Gözden Geçirmelerinden Çıkan On İki Ders

2006 yılında DAC üyeleri kalkınma için kamu fonlarından 100 milyar ABD dolarından fazla ödeme yaptı. Bu, dünya çapındaki toplam ODA harcamalarının tahminen %90'ını oluşturuyor. Tarihsel olarak, denk gözden geçirme süreci birçok konuya DAC üyelerinin dikkatini çekti. Bunlar

kalkınmada sonuç almak için yardımların etkin bir yönetiminin nasıl gerçekleştirilebileceğine ilişkin 12 dersten oluşan bir dizi halinde bütünleştirildi. Bu dersler genel olarak üç kategori halinde gruplandırılabilir: Strateji, organizasyon yönetimi ve uygulama yönetimi.

Strateji

Ders 1. Uygun bir hukuksal ve politik zemin bulunması

Kalkınma ve işbirliği amacının mevzuatta veya geniş bir şekilde sahiplenilen ve yeterli bir süre boyunca geçerli kalabilecek başka bir şekilde, üst düzeyde ve net bir biçimde tanımlanmasının sağlanması.

Ders 2. Birbiriyle rekabet halindeki ulusal çıkarların yönetilmesi

Kısa vadeli baskıların etkin kalkınma konusundaki uzun vadeli ortak çıkarları tehlikeye atmasına izin verilmemesi.

Ders 3. Kalkınmaya yönelik politikaların iç tutarlılığının artırılması

Politikaların yoksul ülkelerdeki etkileri açısından değerlendirilmesini sağlamaya yönelik net bir yetki, kumanda ve talimat çerçevesi oluşturulması ve buna uygun mekanizmalar oluşturulması.

Ders 4. Kamuoyunun aydınlatılması

Yardımlarla finanse edilen faaliyetlerin sonuçlarının uygulamaya geçirilmesi, ölçülmesi ve duyurulmasına yatırım yapılması.

Organizasyon yönetimi

Son zamanlardaki denk gözden geçirmeler, organizasyon reformları ile yardımların etkinliği arasında gitgide artan bir bağ görüldüğüne dikkat çekti.

Ders 5. İşler bir liderlik yapısının belirlenmesi

Kalkınma ve işbirliğinin etkin bir şekilde uygulamaya geçirilmesi için, politik düzeyde net sorumluluk sahibi, yeterince üst düzeyde ve kamuoyuna karşı hesap verebilir bir kişinin görevlendirilmesi.

Ders 6. Kurumsal dağınıklığın üstesinden gelinmesi

Ülke düzeyindeki eylemlerin iç tutarlılığa sahip olmasını kolaylaştırmak için, ikili yardım yapılarının rasyonelleştirilmesi.

Ders 7. Çok taraflı kurumlara yapılan katkıların yönetilmesi

Çok taraflı yardımların farklı yönlerinden sorumlu olanlar arasında iç tutarlılığın artmasının desteklenmesi.

Ders 8. Yönetim sorumluluklarının saha düzeyine doğru dağıtılıp aktarılması

Sorumlulukların saha düzeyine doğru dağıtılması yararlı olabilir, ama bunun için yüksek nitelikli, uyumlandırılmış destek sistemleri gerekir.

Uygulama yönetimi

Ders 9. Kalkınma yardımlarındaki ölçek artışının yönetilmesi

Bir yandan yardımların etkinliğini arttırırken, öte yandan yardım veren ülkeler, her bir kurum personeli başına daha fazla yardım vermek zorunda kaldıkça yardımların uygulamaya geçirilmesinde radikal reformlara gidilmesi yaşamsal bir öneme sahip olacak.

Ders 10. Ülkelere ve sektörlere göre odaklanmış bir yaklaşımın sürdürülmesi

DAC üyelerinin çoğunun yardımlarını daha az sayıda ülkeye, daha az sayıda sektöre ve özellikle daha az sayıda faaliyete odaklaması gerekiyor.

Ders 11. Performansa dayalı yönetim, değerlendirme ve kalite kontrolü

Daha güçlü bir şekilde sonuca odaklı yönetim kültürü geliştirilmesi ve

teşviklerin buna göre uyumlandırılması, ama aynı zamanda bunun yerel hesap verebilirlik yapılarını zayıflatmayıp, destekleyen şekillerde yapılması.

Ders 12. İnsan kaynakları yönetimi öncelikleri

Kurumun etkin bir şekilde işlev görmesi için, gerek yerel gerekse yurt dışındaki personelin niteliklerinin ve motivasyonunun iyi olmasını sağlamak ve geliştirmek zorunludur.

Yardımların etkinliğinin artırılması: Sağlık sektöründen alınan dersler

1999 – 2005 yılları arasında, sağlık alanına yönelik kalkınma yardımları 6 milyar ABD dolarından 13.4 milyara çıktı. Aynı zamanda, sağlık alanındaki Milenyum Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesine engel olan ciddi darboğazlar açıkça görüldü. Bu da hem yardım veren hem de ortak ülkeleri çalışma şekillerinde değişiklikler yapmaya teşvik etti ve bu ülkeler Paris Bildirgesi'ni çerçeve olarak kullanarak, önemli anlaşmalara varabildiler. Bütün bunlar, yardımların etkinliğinin artırılması için çeşitli yapı taşlarının döşenmesini kolaylaştırıp, çocuk ölüm oranı, sıtma ve veremle mücadele, HIV/AIDS tedavisi gibi alanlarda dikkate değer gelişmeler sağlanması sonucunu verdi. Ama bu alandaki ilerlemeyi nelerin işe yaradığını görmek ve işe yaramayanları düzeltmek için eyleme geçmek amacıyla izlemeye devam etmek gerekiyor.

Raporun tam metnini ya da yayını okumak için www.sourceoecd.org/developmentreport

© OECD 2008

Bu özet metin, resmi bir OECD çevirisi değildir.

Bu özet metin, OECD telif hakkı ve yayının aslının ismi belirtmek koşuluyla çoğaltılabilir.

Değişik dillerdeki özet metinler, aslı İngilizce ve Fransızca dillerinde yayınlanan OECD yayınlarının kısaltılmış çevirileridir.

Bu yayınlar OECD İnternet Kitabevi'nden ücretsiz olarak temin edilebilir

www.oecd.org/bookshop/

Daha fazla bilgi için, OECD Halkla İlişkiler ve İletişim Müdürlüğü,
Haklar ve Çeviri Birimi'ne başvurunuz.

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation Unit (PAC)

2 rue André-Pascal

75116 Paris, Fransa

İnternet web sitemiz: www.oecd.org/rights/

